

Zutphen vijftig jaar geleden: 1965 (4)

Theo Hebing

IJsselbrug wordt dubbelsporig

2 oktober 1965 – De spoorbrug over de IJssel zal over enkele jaren dubbelsporig zijn. Er wordt naar gestreefd de plannen in het najaar van 1967 te hebben gerealiseerd, hoewel de beschikbare tijd voor het ontwerpen en de uitvoering van de werkzaamheden kort is.

De redenen om de plannen zo snel mogelijk uit te voeren waren het inrichten van de moderne baanvak- en stationsbeveiliging en de komende modernisering van het Zutphense spooreplacement. Het maken van dubbelspoor heeft in de eerste plaats betrekking op het aanbrugje aan de Zutphense kant. Dat is de verbinding tussen de spoorbaan en de eerste pijler van de hoofdoverspanning. Verder op de zes Engelse noodbruggen van vlak na de Tweede Wereldoorlog, elk 32 meter lang, over de uiterwaarden, alsmede de spoordijk met twee onderdoorgangen aan

26 maart 1950. De 'nieuwe' dubbelsporige hoofdoverspanning ligt bijna op haar plaats. De belangstellenden staan op de hefbrug, die al voor dubbelspoor is ingericht. (foto: J.A. Bonthuis, collectie Stichting NVBS-Railverzamelingen)

de kant van de Hoven – Weg naar Voorst en Spoordijkstraat – vanaf de afrit tot de splitsing naar Apeldoorn, respectievelijk de overgang op dubbelspoor naar Arnhem. De rivieroverspanning en de hefbrug zijn al dubbelsporig.

Wordt Oranje Sociëteit verkocht?

23 oktober 1965 – Het bestuur van de Grootte of Oranje Sociëteit heeft het gemeentebestuur verzocht een beding uit 1862 te laten vervallen. Dit beding was verbonden aan een destijds verleende bijdrage in de stichtingskosten van een door de sociëteit te bouwen concert- of comédiezaal.

Het beding luidde: 'Bij aldien de voormelde nieuw te bouwen zaal aan hare bestemming voor concert en comédiezaal te eeniger tijd mogt worden onttrokken of de Sociëteit te niet gaan of ontbonden worden, zoo zal de concert en comédiezaal c.a. met den ondergrond en bijbehorende inrigtingen, zoomede het regt op de beide uitgangen naar de openbare straat, vrij van alle hypothecaire of andere verbanden, in vollen eigendom en genot aan de gemeente Zutphen worden overgedragen en overgaan.'

'Ontslag uit deze verplichting van de sociëteit kan', zo schrijven B&W aan de raad, 'zo lang over de mogelijkheid van de bouw van een nieuwe toneelzaal nog onzekerheid bestaat, uiteraard moeilijkheden voor het toneelleven te Zutphen opleveren. Wij achten het echter onbehoorlijk een last, die in 1862 tegenover de prestatie van de gemeente verantwoord was, doch daartegenover in de huidige tijd in geen enkele verhouding staat,

langer te handhaven.' Voorgesteld wordt dan ook het verzoek van het sociëteitsbestuur in te willigen.

Beukerstraat e.o. alleen voor voetgangers

16 november 1965 – Een door de verkeersadviescommissie bij B&W ingediend voorstel inzake: eenrichtingverkeer in de kern van de oude binnenstad; een zone, uitsluitend voor voetgangersverkeer en parkeerbepalingen (parkeermeters, c.q. parkeerschijven) is maandagavond na afloop van de raadsvergadering toegelicht door de commissaris van politie, de heer H. Kraayenbrink. Het betreft hier een voorlopig plan, zo stelde de commissaris, waarover het advies van de middenstand zal worden gevraagd.

Men wil de markten (van Marspoortstraat tot Spitaalstraat), Lange Hofstraat, Boompjeswal, Laarstraat en Rijkenhagen – aanvoer- en afvoerwegen naar de kern van de oude binnenstad – berijdbaar houden voor het verkeer in beide richtingen. En verder een systeem toepassen waarbij de daarop uitkomende wegen alleen dienst zullen doen als afvoer- en niet als toevoerwegen, i.c. eenrichtingverkeer. Wat de Sprongstraat betreft, gaan de gedachten echter uit naar eenrichtingverkeer naar de Markt.

Voetgangersgebied

Dit laatste houdt verband met plannen om de Beukerstraat, Korte Beukerstraat en Frankensteeg af te sluiten voor alle verkeer en wel iedere dag. Onder dit voorbehoud dat voertuigen die moeten laden en lossen, er wel kunnen komen. Echter: op bepaalde uren in de morgen. Hierover wordt het advies gevraagd aan de middenstandsorganisaties.

Hierdoor worden in de toekomst verkeersopstoppen in het nauwe gedeelte van de

Prentbriefkaart van de Beukerstraat (omstreeks 1960), uitgegeven door J.B. van den Brink & Co. (Regionaal Archief Zutphen)

Beukerstraat en botsingen op de hoek van de Beukerstraat en de Turfstraat voorkomen. Voor een goed begrip diene, dat door een dergelijke maatregel alleen voetgangers in genoemde drie straten toegelaten zullen zijn.

Wat de kwestie van de parkeerbepalingen betreft worden als plaatsen voor lang parkeren met name gesuggereerd: 's-Gravenhof, Broederenkerkplein (voorlopig), Rozengracht (vermoedelijk), Paardenwal, pleintje bij de Hagepoort, Boompjeswal en mogelijk ook de IJsselkade en Brugstraat. Gezien de toename van het verkeer is uitbreiding hiervan in de toekomst beslist niet denkbeeldig. Met het oog op de situatie op de Hout- en Groenmarkt wordt gedacht aan een andere indeling der parkeerplaatsen, zodat er meer wagens kunnen staan. Maar ook aan beperking van het parkeren op de Hout- en Groenmarkt, Schupstoel en Laarstraat.

De commissie meent dat er op bepaalde punten wat kan worden gedaan in de vorm van parkeermeters, bijvoorbeeld op de Schupstoel. Wat de andere plaatsen betreft, heeft zij geen voorkeur voor parkeermeters of -schijven, hoewel zij zich wel kan verenigen met parkeermeters op de Hout- en Groenmarkt.

Museumvrienden bieden aanleg museumtuin aan

18 november 1965 – In de ledenvergadering van de Vereniging van Vrienden van het Stedelijk Museum heeft de voorzitter, de heer

J.M. Germans, meegedeeld dat het bestuur in verband met het 775-jarig bestaan van de stad het gemeentebestuur de aanleg van een museumtuin heeft aangeboden, waarbij is bedongen dat het onderhoud voor rekening van de gemeente komt. Het gemeentebestuur heeft dit aanbod geaccepteerd.

De voorzitter onthulde dat het een tuin in renaissancestijl zal worden, waarvoor mevr. Stam-Dresselhuys te Warnsveld een alleraardigst plan heeft gemaakt. Er wordt op het ogenblik afgewacht wanneer van gemeentewege met de aanleg wordt begonnen.

Aankoop plastic

Het bestuur wil verder een beeldhouwwerk aankopen; er wordt gedacht aan een middeleeuws plastic – iets uit deze streek. Zoiets is nogal kostbaar en moeilijk te krijgen. Er dient te worden gerekend op een bedrag van drieduizend gulden. De heer Germans zinspeelde op de mogelijkheid van aankoop uit particulier bezit. De vereniging kan zich op dit ogenblik uitgaven permitteren. Het kapitaal is in het afgelopen jaar toegenomen tot 5074 gulden, zo deelde penningmeester A. Harekamp mee. Dat kapitaal is bestemd voor aankopen. In zijn openingswoord zei de heer Germans onder meer dat het ledental was toegenomen, maar het werven van nieuwe leden blijft noodzakelijk. Wat betreft een expositie van mej. Bieruma Oosting – een bekend grafisch kunstenaars – is er volgens de secretaris een definitieve toezegging voor 1966. Het museum ontving op 12 oktober zijn tienduizendste bezoeker. In 1964 bedroeg het aantal bezoekers ruim negenduizend.

Mr. A. Staring van de Wildenborch te Vorden nodigde de vereniging uit eens bij hem op het landgoed te komen kijken, welk aanbod gaarne werd aanvaard. Na de vergadering hield de heer G.D. van der Heide, archeoloog, een lezing met dia's over 'Archeologisch onderzoek in het Zuiderzeegebied'.

Raad akkoord met ontwerpmonumentenlijst

30 november 1965 – Namens vrijwel alle fracties werd kritiek geuit op de door de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noord-oost-Gelderland ingezonden brief, waarin onder meer werd gesuggereerd dat een dergelijke 'lijst van beschermde monumenten' de stedelijke ontwikkeling in de weg zou staan.

De heer Koning (CPN): 'De kamer handelde onjuist voor wat de keuze van de deskundige betreft. Dit was namelijk geen deskundige op het gebied van de monumentenzorg, maar wel voor zaken die louter en alleen het midden- en kleinbedrijf en het toerisme betreffen. Door deze verkeerde keus is ook de conclusie in de brief van de kamer niet juist.

'Het is jammer dat de kamer suggereert dat met zo'n lijst de gezonde ontwikkeling van de binnenstad wordt tegengehouden', aldus jhr. mr. W.H. de Jonge (vvd). Mr. De Kruyf (Prot. Chr.): 'De merendeels niet eens gegronde beweringen die de kamer opsomt, betreffen alleen maar economische aspecten.' Wethouder W. Albers (PvdA): 'Ik ben blij dat de raad de mening van de kamer niet deelt.'

'Lijstpanden'

De heer Gies (PvdA), die met succes het opvoeren van het 'reinigingshuisje' bij de Joodse begraafplaats voorstond, vroeg zich af of de gemeente met betrekking tot de monumentenzorg zo zoetjesaan geen supervisor nodig had. Volgens wethouder Albers worden belangstellenden voldoende ingelicht over hetgeen zij wel en niet met hun 'lijstpanden' mogen doen. Op de kennisgeving, waarmee hen werd bericht dat hun eigendom als beschermd monument wordt beschouwd staat dit namelijk – met heel kleine lettertjes – keurig netjes vermeld.

Eeuwfeest Theo Thijssenschool in de Hoven

2 december 1965 – In de Hoven wapperde woensdag van de Theo Thijssenschool en van menige woning de nationale driekleur. Het was die dag honderd jaar geleden dat die school werd geopend, een feit waaraan ruime aandacht is geschonken. Des morgens was er voor de leerlingen een feestelijke bijeenkomst in de zaal van café Schoonzicht en des middags hield het college van B&W – eveneens in deze zaal – een receptie.

Bij die gelegenheid bleek duidelijk dat de Theo Thijssenschool een bijzondere plaats inneemt in de Hovense gemeenschap en dat het onderwijs dat er wordt gegeven, zeer wordt gewaardeerd.

'Zware dagtaak'

Op 1 december 1865 werd de school aan de overkant van de IJssel overgenomen van meester J. Jansen, die zijn onderwijsinstituut met subsidie van de gemeente dreef, zodat het in zekere zin een bijzondere school was.

De Hovenaren hebben honderd jaar geleden van de opening van hun school een groot feest gemaakt. 's Morgens om half elf kwam Zutphens toenmalige burgemeester, graaf Van Limburg Stirum, de IJsselbrug over om de plechtigheid te verrichten. Nagenoeg alle Hovenaren – gestoken in hun beste pak – woonden met hun kinderen de opening bij. De school trok kinderen uit de wijde omgeving – tot zelfs uit Brummen, Hall en Voorst – en begon met 168 leerlingen. Daar had het eerste hoofd, C. Lokhorst, die werd bijgestaan door een hulponderwijzer en een kwekeling, zijn handen meer dan vol aan. 'Wat een zware dagtaak hebben die mensen gehad', mompelen 'insiders' nu misschien. Toch hield het onderwijzend personeel nog kracht en lust over om er een avondschool op na te houden, waarop oudere Hovenaren het een en ander werd bijgebracht. In 1906 overschreed

Een foto van enkele jaren geleden: de onderwijzers van de Theo Thijssenschool, met het toenmalige hoofd de heer Van Arragon, de heer Kappert (staand, links) en mevr. Evers-Timmer. Op de achtergrond enkele nieuwsgierige leerlingen. (Regionaal Archief Zutphen)

het aantal leerlingen de driehonderd. Toch duurde het nog tot 1911 voordat leerlingen van buiten Zutphen de toegang tot de school werd ontzegd.

De opening van het eeuwfeest werd verricht door burgemeester S. de Jong. In zijn toespraak memoreerde hij enkele saillante zaken uit de geschiedenis van de school. Zo bleek het in het begin moeilijk de kinderen het hele jaar door op school te houden. 's Winters lukte dat nog wel, maar 's zomers was het aantal leerlingen vaak bijzonder klein. Pas na invoering van de leerplicht in 1900 werd dat beter. Na de toespraak van de burgemeester kon het kinderfeest beginnen. In de vrolijk versierde zaal van Schoonzicht konden de kinderen genieten van een voorstelling van 'Dik Trom en zijn dorpsgenoten'. Maar eerst zongen de kinderen nog een door de heer Joh. C.C. Dell vervaardigd feestlied. 's Middags was er een receptie, waar een stoet van sprekers het woord voerde.

Eefde bij gemeente Zutphen?

22 december 1965 – Gedeputeerde Staten hebben het gemeentebestuur van Gorssel meege-deeld dat na overleg met de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken is besloten wettelijke maatregelen te bevorderen tot uitbreiding van de gemeente Zutphen via grenswijziging, en hierbij Eefde in zijn geheel te voegen bij de gemeente Zutphen.

Deze voor de gemeente Gorssel schokkende mededeling deed burgemeester mr. J.O Thate vanmiddag in de gemeenteraadsvergadering. Het Gorsselse gemeentebestuur heeft deze mededeling zonder commentaar aangehoord, omdat het meende dat allereerst de gemeenteraad diende te worden ingelicht. Daarna kan in gezamenlijk overleg worden overwogen welk standpunt de gemeente Gorssel wenst in te nemen. 'Van-

zelfsprekend zullen alle door ons te nemen stappen gebaseerd zijn op streng zakelijke argumenten, zonder enige gevoelselementen, ontleend aan valse romantiek of subjectieve overwegingen', zei mr. Thate. Gedeputeerde Staten hebben eveneens besloten te bevorderen dat, eventueel in twee jaren tijd, de gemeente Warnsveld wordt opgeheven en gevoegd bij de gemeente Zutphen.

Ook Zutphen verrast

In een commentaar op de mededeling van gs herinnerde Gorssels burgemeester eraan dat de gemeente Zutphen van Gorssel de toezegging heeft verkregen in de zijlinie een grenscorrectie te willen regelen, teneinde de behoefte aan industriegebied van Zutphen te bevredigen. De colleges van beide gemeenten hebben deze kwestie besproken en na de technische uitwerking van het project door de wederzijdse directeuren van gemeentewerken werd volledige overeenstemming bereikt. Het plan, waarover Zutphen en Gorssel het eens waren, sloot aan bij de wensen van gs en de prognoses van het Economisch Technologisch Instituut.

Tien dagen geleden had mr. Tates ambtgenoot van Zutphen hem persoonlijk verklaard dat realisatie van het overeengekomen plan voor zijn gemeente ruim voldoende was, en dat hij met ontsteltenis kennis had genomen van de nieuwe visie van gs. Die visie was gerijpt zonder vooroverleg en ook voor Zutphen een verrassing. 'Ik heb toen afscheid genomen, na het volste vertrouwen te hebben uitgesproken in de houding van onze buurtgemeente, aan welke wensen wij spontaan tegemoet waren gekomen, en die ons heeft verklaard op geen enkele wijze verdere plannen ten aanzien van onze gemeente te koesteren dan die waarover wij het eens waren geworden', zei mr. Thate.

Opperwachtmeester Pauwels met pensioen

29 december 1965 – ‘In Warnsveld wonen niet veel slechte mensen. Het zijn meestal vreemden die diefstallen en andere misdrijven plegen.’ Opperwachtmeester J. Pauwels, postcommandant van de Rijkspolitie, die per 1 januari met pensioen gaat, zegt het met overtuiging. En hij kan het weten, want na bijna twintig jaar kent hij zijn pappenheimers.

J.B.Thate maakte deze foto van opperwachtmeester J. Pauwels. (Regionaal Archief Zutphen)

‘**W**arnsveld, een bijzonder prettige en rustige gemeente met een gemoeidelijke bevolking. De mensen kunnen wel een stootje hebben en zijn niet kwaad.’ Zo oordeelt de scheidende opper over de Warnsvelder. En hoe denkt de bevolking over deze politiemans? ‘Pauwels? Een beste kerel, vriendelijk, gemoeidelijk en behulpzaam. Maar als het er op aankomt handhaver van het gezag. Zonder echter op te treden als een geweldenaar.’

Motor met zijspan

In Warnsveld heeft de opper veel te maken gehad met aanrijdingen: ‘Enkele honderden,

waaronder nogal wat met ernstige gevolgen. Er is een jaar geweest dat er tien doden bij botsingen vielen. Gemiddeld bedraagt het aantal doden in het verkeer zes à zeven per jaar. Dat is teveel voor een gemeente als Warnsveld. Voornamelijk op de Lochemseweg hebben ongelukken met dodelijke afloop plaats’, aldus Pauwels.

Er is in de loop der tijden wel het een en ander veranderd – ten goede – volgens Pauwels. Hij noemt daarbij de bijzonder prettige samenwerking tussen de Rijkspolitie Warnsveld, Gemeentepolitie Zutphen en Kon. Marechaussee Zutphen. Maar ook in andere opzichten veranderde er veel. ‘Vroeger beschikten we alleen maar over een fiets. Wanneer we naar een aanrijding moesten, zetten we het rijwiel aan de kant van de weg en vroegen we een lift. Nu zijn we uitgerust met brommers en met een motor met zijspan. Verder kunnen we over een uitrukwagen beschikken. Maar er is nog meer veranderd. Toen ik hier kwam, trof ik de wachtmeesters Vos en Kamphuis. Nu zijn we met zes man, vijf in Warnsveld en een in Wichmond. De accommodatie voor de politie is verbeterd. We zaten eerst in een vertrekje vlak bij de telefooncentrale in het gemeentehuis. Mede dankzij de gemeentesecretaris, de heer Glas, werd de garage bezijden het gemeentehuis verbouwd tot politiebureau.’

‘De heer Pauwels was sinds zijn komst in 1946 in ons dorp een symbool van rust, stoerheid en vertrouwen. Ik heb hem twintig jaar lang gekend als mens en speciaal als politiemans. We hebben veel geweten en weten veel van het dorp en de inwoners en we hebben veel contacten gehad die zeer ingrijpend waren’, aldus dokter J.B. Thate, een van de vele sprekers tijdens de afscheidsbijeenkomst in de raadzaal van het gemeentehuis. ●

(De rubriek ‘Zutphen vijftig jaar geleden’ bestaat uit veelal ingekorte artikelen die destijds in de *Zutphensche Courant* hebben gestaan.)